

Media: ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

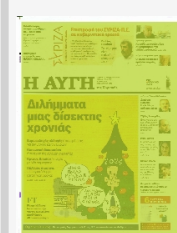
Page: 1,32,41

Published at: 31-12-2023

Author:

Surface: 2581.7 cm² **Circulation:** 2470

Subjects:

Μάρω Δούκα

Ο καπιταλισμός
της εποχής μας
είναι πιο ύπουλος
από κάθε άλλη
εποχή

σελίδες 32, 41

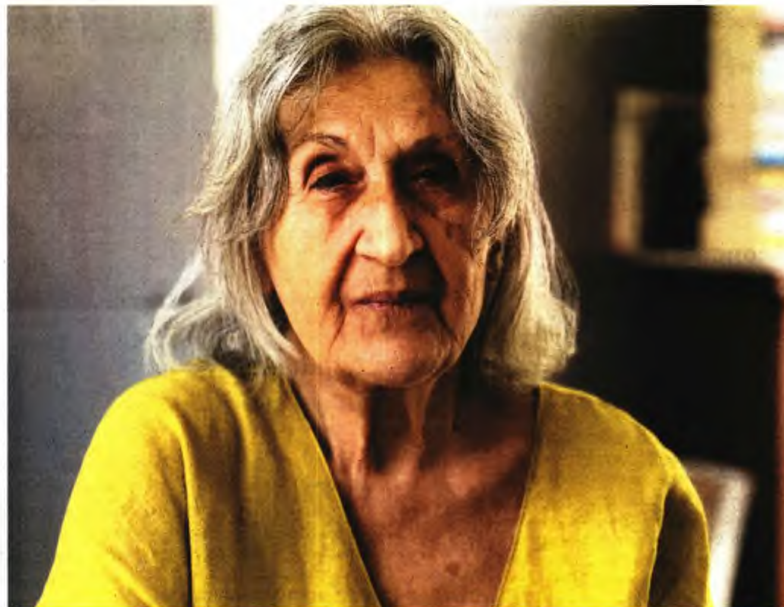
Συνέντευξη

Ο καπιταλισμός βρίσκει πάν

Μάρω Δούκα

συγγραφέας

Συνέντευξη στην
ΠΟΛΥ ΚΡΗΜΝΙΩΤΗ

«Ο καπιταλισμός, κι εγώ αρέσει να λέμε ότι έχει πάλινα ποδάρια, βρίσκει πάντα τον τρόπο να επανέρχεται δριμύτερος ποντάροντας στην κοντή μήμη μας» λέει η Μάρω Δούκα. Όχι, δεν έγραψε ένα πολιτικό βιβλίο. Όμως σε κάθε μυθιστόρημά της γράφει πολιτικά. Η μεγάλη κυρία της λογοτεχνίας μας, με ανοικτές τις κεραίες στην εποχή και στα βάσανα του ανθρώπου, μας παίρνει κι αυτή τη φορά από το χέρι και μας οδηγεί στον μεγάλο καθρέφτη, ενώπιους ενώπιους με τα άδρια της ανθρώπινης ψυχής και τα άβυσσος της κοινωνίας.

Το καινούργιο βιβλίο της «Φελιτοτά» (εκδόσεις Πατάκη), σε αντίθεση με τον τίτλο του, παραπέμπει σε κομβικά στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους δυστυχείς. Η αστεγία, η έμφυλη βία, η ξενότιπα, η ασυνεννοσία με τον εαυτό και τους άλλους, η κοινωνική αναληγοσία περπατούν χέρι-χέρι με τους ήρωές της κι εκείνη αναοικαίνει όλο και πιο βαθιά τα πώς και τα γιατί της σύγχρονης συνθήκης.

«Η ευτυχία είναι άπιαστη όταν δυσκολεύεται ο άνθρωπος να την αναγνωρίσει σε ένα χάδι, σε μια μαπατά, σε ένα λουλούδι» μας θυμίζει. Η ίδια πάντως αναγνωρίζει ότι έγραψε αυτό το βιβλίο αφήνοντας τη ροή της αφήγησης να την οδηγήσει, «καθώς το βλέμμα μου οπλιζόταν από τον ψυχισμό των χαρακτήρων, εισχωρώντας στα αδιέξοδα της ζωής».

Πάντως αυτές οι σελίδες, γραμμένες λες με μια μάσκα, ανάγονται σε τεκμήρια μιας σπουδαίας λογοτεχνίας, τέτοια που προσφέρει απλόχερα ένα τρυφερό χέρι στους ανθρώπους «που ραγίζουν αθόρυβα δίπλα μας».

Από τη «Φελιτοτά» μέχρι την ευτυχία και από τη λογοτεχνία μέχρι την Αριστερά, τον Ρίτσο και τον Τσίρκα, η σπουδαία συγγραφέας μιλάει για τις μεγάλες και μικρές πικρές αλήθειες της ζωής και της εποχής μας.

Πώς πήρατε την απόφαση να γράψετε τη «Φελιτοτά»;

Συνειδητή απόφαση δεν υπήρξε. Το έχω ξαναπεί για την καλή και τη γλυκιά ώρα του κάθε βιβλίου που πρόκειται να γραφτεί. Με άλλα λόγια, ήμουν έτοιμη, ώριμη να γράψω ένα βιβλίο για το σήμερα, επικεντρώνοντας σε μια οικογένεια. Και μπορώ να πω ότι αυτό το βιβλίο το αγάπησα ξεχωριστά γιατί ήταν σχεδόν έτοιμο μέσα μου, καθόλου δεν με κούρασε. Ξυπνούσα και κάθιζα στον υπολογιστή κι έρχονταν το ένα μετά το άλλο τα πρόσωπα, οι χαρακτήρες του βιβλίου για να μου υπαγορεύσουν τα δικά τους... κι εγώ ακούγεται υπερβολικό. Οι επισημομένοι χαρακτήρες μου με πήγαιναν.

Ενα βιβλίο που στον τίτλο παραπέμπει στην ευτυχία, αλλά μέσα από τους πέντε κεντρικούς χαρακτήρες του παραπέμπει σε κομβικά στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους δυστυχείς: την αστεγία, την έμφυλη βία, την ξενότιπα με τον εαυτό και τους άλλους, την αυτογνωσία, την κοινωνική αναληγοσία και αδιαφορία. Ποια ανάγκη σας οδήγησε να γράψετε για όλα αυτά;

Εχει σημασία ότι την τελευταία στιγμή, και με πρόταση του γιου μου, αποφάσισα για τον τίτλο. Έτσι στερεώθηκε και η Φελιτοτά γατούλα, έτσι όλα ήρθαν να δέσουν. Το διαφορετικό σ' αυτό το βιβλίο είναι ότι τα κομβικά στοιχεία, όπως ευστοχά τα χαρακτηρίζετε, δεν είχαν προεπιλεγεί. Η αστεγία εδώ προκύπτει από αδιέξοδη συμβίωση και όχι από οικονομική δυσχέρεια. Η έμφυλη βία έχει να κάνει με την καθημερινή τροχονομία που ταλανίζει πάμπολλα ζευγάρια. Η αλλοτρίωση σε σχέση με τον εαυτό μας και τους

άλλους είναι σχεδόν το έμβλημα της εποχής, ακόμη κι όταν βλέπουμε τους ανθρώπους γύρω μας να σφύζουν από χαρά και ευτυχία. Και ενώ όλα αυτά, τα σχεδόν αυτομόνη του καιρού μας, οδηγούν αναπόφευκτα στην αναληγοσία και στην αδιαφορία, την ίδια στιγμή η ανάγκη για οικειότητα και τρυφερότητα παρεμβαίνει ανατροπικά, η λύπη γίνεται χαρά με το ελάχιστο, η μοναξιά γίνεται συντροφικότητα, έστω και εύθραυστη. Δεν είναι η ανάγκη που με οδήγησε να ασχοληθώ με όλα αυτά, είναι η ίδια η ροή της αφήγησης, καθώς το βλέμμα μου οπλιζόταν από τον ψυχισμό των χαρακτήρων εισχωρώντας στα αδιέξοδα της ζωής.

Η «Φελιτοτά» μπήγει βαθιά το νυστέρι στην ιδιοσυστασία της «αγίας» ελληνικής οικογένειας και της «φουκαριάρας» ελληνικής κοινωνίας. Γιατί θεωρείτε πως υπάρχουν τόση κακοποίηση, τόση βία, τόση απάθεια γύρω μας και εντός μας;

Να σας πω, αν θέλουμε να είμαστε αντικειμενικοί, αυτό που συμβαίνει στη χώρα μας συμβαίνει σχεδόν παντού στον κόσμο, και μάλιστα το λωμό να πω ότι όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μια χώρα τόσο πιο επιθετικές είναι η απάθεια, η κακοποίηση, η βία. Φαινόμενα των καιρών; Εγώ δεν μπορώ να παραβλέψω ότι ο καπιταλισμός της εποχής μας είναι περισσότερο ύπουλος από κάθε άλλη εποχή. Δεν προλαβαίνει καλά-καλά να πει ο άνθρωπος δόξα τω Θεώ, και ξεμπδούν επιτακτικά χιλίες δυο άλλες ανάγκες της καθημερινότητας που του επιβάλλει ο καταναλωτικός τρόπος ζωής με όλη την αντιπαλότητα και την τοξικότητα και τον ανταγωνισμό που περιέχει. Ξέρεις τι είναι να βλέπεις τα αλιότα τραπέζια στην τηλεόραση κι εσύ να μην έχεις; Να τους βλέπεις λουσουτούς κι αστραφτερούς κι

Η χειροτέρα υμνήξε ο μπουσουλές μου. Χάξη σ' αυτή μπορώ να ονειρευόμαι έναν δικαιότερο κόσμο, να προσπαθώ να γίνω καλύτερος άνθρωπος, να νοιάζομαι για τους άλλους, αλλά το κυριότερο για μένα είναι ότι με διδάξε να μην εντυπωσιάζομαι από τα φανταχτερά, να μην ενδίδω στην μαλαξιά της κατανάλωσης, να είμαι πάντα με το μέρος του αδύναμου, να αποσιγήσω τους πολιτικάντιδες και τους φαύλους, να νοιάζομαι για τη φύση που κατακρουευσούμε, να συμμιονώ τα ζώα που βασανίζομαι, να είμαι με το μέρος της γυναίκας αλλά και να την επικρίνω όταν υποδέεται τη μοραία, όπως επικρίνω και τον άντρα που υποδέεται τον μάγκα και τον νιάη

Κυριακή 31 Δεκεμβρίου 2023

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ Η ΑΥΓΗ 41/11

Ντα τον τρόπο να επανέρχεται δριμύτερος

εού να είσαι με τα προπέρσινα ρούχα; Κι όταν, το κυριότερο, κανείς δεν βρέθηκε να σου πει ότι όλα αυτά δεν έχουν καμιά αξία στη ζωή... Ότι αξία στη ζωή έχει μόνο η βαθύτερη συμφωνία με τον εαυτό σου.

Στο βιβλίο αυτό δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι. Υπάρχουν το κνώτο της διπλανής πόρτας, το τραύμα του σπτιού μας. Πώς μια κοινωνία τόσο ταλαιπωρημένη, όπως η ελληνική των τελευταίων χρόνων, μπορεί να επουλώσει τα τραύματα, να καταπραΰνει τον θυμό, να αποβάλει την τοξικότητα και την απάθεια;

Μακάρι να μπορούσα να πω το «πώς». Μας αρέσει ή όχι, «πώς» δεν υπάρχει. Εμείς όλοι μαζί και ο καθένας χωριστά θα πρέπει να επιλέξουμε με ποιους θα πάμε και ποιους θ' αφήσουμε, αλλά δυστυχώς κάτι τέτοιο το βλέπω εξαιρετικά δύσκολο. Όλοι μας, ο καθένας με τον τρόπο του, κουτσοβολευόμαστε... Στην εποχή μας είναι προτιμότερη, ως φαίνεται, η αδράνεια από την κινητικότητα, που ξεβλοεύει.

Τα Τέμπη τα ξεχάσαμε, το ναυάγιο της Πύλου ελάχιστα το πήραμε χαμπάρι, τις υποκλοπές τις παρακάμπουμε, με την ακρίβεια κοιτάμε να τα κουτσοκαταφέρουμε, την αιματοχυσία στη Γάζα τη βλέπουμε σαν σιριαλ της τηλεόρασης. Πόσο υγιείς μπορεί να βοηθήσει μια τέτοια κοινωνία;

Και αδύναμοι είμαστε και ασύσταχοι. Μας λυπεί ίσως ο πόνος του άλλου, αλλά δεν μπορεί να μας ενεργοποιήσει αν εμείς έχουμε εκπαιδευτεί να νιώθουμε στοιχειωδώς ασφαλείς... Δεν είναι θέμα υγείας ή νόσηρότητας ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε τα γεγονότα, είναι οι ίδιες οι δομές της κοινωνίας. Το είπα, ο καπιταλισμός, κι ως μας αρέσει να λέμε ότι έχει πόλινα ποδάρια, βρίσκεται πάντα τον τρόπο να επανέρχεται δριμύτερος ποινιάροντας στην κοντινή μνήμη μας.

Μπορεί άραγε από μόνη της μια κοινωνία να καταπολεμήσει την απάθειά της απέναντι σε όσα συμβαίνουν σήμερα στη χώρα αλλά και στον κόσμο μας;

Μακάρι να μπορούσε, φοβάμαι όμως πως αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο, καθώς είναι εθισμένη στην ευκολία και στη μιζέρια και στη μοιρομυόρα της καθημερινότητας, που δεν τολμά να δει τον κόσμο αλλιώς.

Σ' αυτό το βιβλίο σας νομίζω πως περιγράφετε πληρέστερα από κάθε άλλον την εποχή μας και όλους τους τόπους. Η ιθαγένεια προβιβάζεται σε παγκοσμιότητα και ο καιρός προβιβάζεται σε χρόνο. Αλήθεια, πώς το κατακτά αυτό ένας συγγραφέας;

Θα ήμουν επιπλέον αν ισχυριζόμουν πως κατέκτισα αυτό που περιγράφετε, εγώ απλώς άλλο ένα βιβλίο έγραψα. Σας ευχαριστώ πάντως, πολύ με τιμά που το θεωρείτε έτσι. Να πω μόνο ότι η ίδια η εποχή μας, με τις αθέατες ανατροπές, με τις ακραίες αντιθέσεις, με τις ύπουλες αναβιώσεις, μας οδηγεί στην ανάγκη να δούμε αλλιώς τη θέση μας στον κόσμο, να νιώσουμε πως πάνω από την ιθαγένεια είναι η παγκοσμιότητα, που δεν έχει καμιά σχέση με την οικονομικότητα που ένωνε παλιά τους λαούς.

Ενα επίσης εντυπωσιακό στοιχείο του βιβλίου σας είναι η αφηγηματική φόρμα. Σαν να πήρατε φόρα να τα πείτε όλα με μια ανάσα και να τα πείτε με διαφορετικό τρόπο απ' αυτόν που τα λέγατε σε άλλα βιβλία σας. Αναρωπείμαι, είναι εύκολο για έναν λογοτέχνη να αλλάξει κατακτημένες τεχνικές;

Να πω πρώτα ότι κάθε βιβλίο μου αναζητά τη δική του φόρμα, τον δικό του τρόπο αφήγησης. Για μένα δεν υπάρχουν κατακτημένες τεχνικές, υπάρχει μόνο το θέμα που αναζητά τη μορφή του, ο επινοημένος χαρακτήρας που διεκδικεί τη φωνή του και τον τρόπο του. Ειδικά σ' αυτό το βιβλίο αισθάνθηκα περισσότερο από κάθε άλλο βιβλίο μου πως οι χαρακτήρες λειτούργησαν κάπως αντιστροφή. Από την αρχή, και όσο προχωρούσα ακόμη πιο πολύ, τους ένιωθα να με «αγαπούν», να με ευχαριστούν που τους αναζητούσα, που τους άκουσα, που περιποιήθηκα όσο μπορούσα τις μνήμες και τις σκέψεις τους.

Η Φελιτσιτά-ευτυχία στο βιβλίο σας είναι μια γάτα. Γιατί άραγε όχι ένας από τους ήρωες;

Αν συνέβαινε αυτό, θα ήταν ένα άλλο βιβλίο... Η Φελιτσιτά γάτα έρχεται εδώ να ανυψώσει τη ζεστασία της αντιδότηλας που ίσως και να μην μπορεί να την υποστηρίξει ένας άνθρωπος.

Η ευτυχία πού βρίσκεται, κρυφά Δοόκα; Γιατί είναι τόσο άπιστη;

Αν δεν ήταν άπιστη, δεν θα ήταν τόσο πολύτιμη. Έχω πάντως τη γνώμη ότι η ευτυχία είναι άπιστη όταν δυσκολεύεται ο άνθρωπος να την αναγνωρίσει σε ένα χάδι, σε μια ματιά, σε ένα λουλούδι.

Η λογοτεχνία σάς κάνει πιο ευτυχία άνθρωπο, πιο ευτυχομένη γυναίκα;

Η λογοτεχνία, είτε γράφοντας είτε διαβάζοντας, είναι για μένα τρόπος ζωής. Για την ευτυχία μου πάντως δεν αρκεί. Πρωταρχική θέση έχουν η οικογένειά μου, οι φίλοι μου και προπαντός η σχέση μου με τον κόσμο, με τη φύση, με τους άλλους...

Τι σας έχει διδάξει η Αριστερά;

Η Αριστερά από τα ύστερα χρόνια της εφηβείας μου και έως σήμερα υπήρξε ο μπόσουλάς μου. Οφείλω πολλά στην Αριστερά όπως την εννοώ εγώ. Χάρη σ' αυτή μπορώ να ονειρευόμαι έναν δικαιότερο κόσμο, να προσπαθώ να γίνω καλύτερος άνθρωπος, να νοιάζομαι για τους άλλους. Αλλά το κυριότερο για μένα όσο περνούν τα χρόνια είναι ότι με διδάξε να μην εντυπωσιάζομαι από τα φανταχτερά, να μην ενδίδω στην παραζάλη της κατανάλωσης, να είμαι πάντα με το μέρος του αδύναμου, να αποστρέφομαι τους πολιτικάντηδες και τους φασιότες, να νοιάζομαι για τη φύση που κατακρεουργούμε, να συμπονώ τα ζώα που βασανίζουμε, να είμαι με το μέρος της γυναίκας αλλά και να την επικρίνω όταν υποδύεται τη μοιραία, όπως επικρίνω και τον άντρα που υποδύεται τον μάγκα και τον νταή.

Σε κάθε ευκαιρία αναφέρεστε στον Γιάννη Ρίτσο, στον Στρατή Τσίρκα, στη Νανά Καλλιανέση. Τι σημαίνουν αυτοί οι άνθρωποι για σας;

Και οι τρεις τους, καθένας με τον τρόπο του, υπήρξαν δάσκαλοί μου. Χωρίς να το έχουν επιδιώξει, με διδάξαν τι σημαίνει υπευθυνότητα, τι σημαίνει αφοσίωση, τι σημαίνει συνέπηση.

